

Katja Hellsten
Antti Leppänen
Bella Lerch
Okko Ojala
Susan Palosaari

Kotipuutarha-projektin vaatimusmäärittely

TIES4571 IoT-projekti
vaatimusmäärittely
2. helmikuuta 2025

Jyväskylän yliopisto
Informaatioteknologian tiedekunta
Kokkolan yliopistokeskus Chydenius

Tekijät: Katja Hellsten, Antti Leppänen, Bella Lerch, Okko Ojala ja Susan Palosaari

Yhteystiedot: kahellst@jyu.fi; antulepp@jyu.fi; belerch@jyu.fi; oaojala@jyu.fi;
susan.m.paloranta@student.jyu.fi

Ohjaaja: Tuomo Härmänvaara ja Veli-Matti Tornikoski

Työn nimi: Kotipuutarha-projektin vaatimusmäärittely

Työ: TIES4571 IoT-projekti vaatimusmäärittely

Sivumäärä: 10+7

Tiivistelmä: TIES4571-kurssin projektin vaatimusmäärittelydokumentti

Avainsanat: Iot projekti, kotipuutarha, vaatimusmäärittely

Copyright © 2025 Katja Hellsten, Antti Leppänen, Bella Lerch, Okko Ojala ja Susan

Palosaari

All rights reserved.

Sisällys

1	Vaatimusmäärittelyn tarkoitus	2
2	Projektin lähtökohdat ja taustatiedot	3
3	Projektin tavoitteet	4
4	Sisältövaatimukset	5
4.1	Toiminnalliset vaatimukset	5
4.2	Ei-toiminnalliset vaatimukset	6
4.2.1	Ulkoasu	6
4.2.2	Saatavuus ja käytettävyys	6
4.2.3	Tietoturva	7
4.2.4	Reunaehdot	7
5	Käyttökokemus, käyttäjätarinat	9
6	Liitteet	11
6.1	Järjestelmän arkkitehtuuri kuvana	11
6.2	Koteloinnin havainnekuvat	12
6.3	Käyttöliittymän havainnekuvat	15

Lähteet

Versiohistoria

Versio	Päivämäärä	Muutokset	Laatija
1.0	02.02.2025	Vaatimusmäärittely laadittu	KH/AL/BL/SP/OO

1 Vaatimusmäärittelyn tarkoitus

Tämän dokumentin tarkoitus on esitellä Kotipuutarha-projektin vaatimuksia ja tarpeita, jotka ohjaavat projektin kehitystä. Tässä esiteltyt ehdot takaavat yhteisymmärryksen asiakkaan ja projektitiimin välillä siitä, mitä projektilla pyritään saavuttamaan. Dokumentti auttaa molempia osapuolia hahmottamaan tuotoksen ominaisuudet ja toiminnot sekä sen avulla voidaan varmistaa, että projektin tuotos vastaa ennalta sovittuja odotuksia.

Vaatimusmäärittely toimii projektin laadunvalvontavälineenä ja sen avulla voidaan myös tunnistaa mahdolliset riskit ja haasteet. Kun molemmilla osapuolilla on selkeä kuva siitä, mitkä ovat projektille asetetut vaatimukset, resurssitarpeiden arviointi on realistisempaa. Vaatimusmäärittely auttaa myös projektitiimiä keskittymään olennaiseen ja välttämään tarpeettomia toimintoja tai ominaisuuksia, jotka eivät ole tärkeitä lopputuotoksen kannalta.[1] [2]

2 Projektin lähtökohdat ja taustatiedot

Projekti toteutetaan osana Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksen järjestämää TIES4571 IoT-projekti -kurssia eli projektitiimin jäsenet ovat kyseisen kurssin opiskelijoita. Asiakkaana on Pentti Impiö, joka kuuluu saman organisaation henkilökuntaan. Projektin kulkua tarkkailevat myös kurssin vastuopettajat, Tuomo Härmänmaa ja Veli-Matti Tornikoski.

Projektin aihe (älyruukku) on lähtöisin tiimin jäseniltä ja jäsenet ovat liittyneet mukaan tiimiin oman mielenkiinnon perusteella. Alkuperäistä ideaa on muokattu projektin alkamiseen mennessä kahdessa erässä: ensin tiimin jäsenien omien ideoiden perusteella ja toisen kerran asiakaspalaverien perusteella. Projektin käytännön tekemiset aloitettiin vasta, kun osapuolien yhteisymmärrys tavoitteista ja odotuksista saatiin varmistettua.

3 Projektin tavoitteet

Projektin päällimmäisenä tavoitteena on älyruukun ja siihen kuuluvien sovellusten (konfigurointi- ja monitorointisovellukset) suunnittelu sekä tuottaminen sovittujen ehtojen mukaisesti.

Muuna tavoitteena on opiskelijoiden kurssilla määriteltyjen oppimistavoitteiden saavuttaminen.

Projektin valmis tuote (älyruukku ja sovellukset) hyödyntää asiakasta ja tiimin jäseniä, sillä he kaikki saavat pitää projektin loppuessa oman ruukkunsa. Projektin onnistumisen mittareina voi käyttää asiakastyytyväisyyskyselyä, opiskelijoille suunnattua kyselyä, opettajien palautetta ja opiskelijoiden saamia arvosanoja.

Projektin myöhemmässä vaiheessa tiimi aikoo käsitellä kaupallistamisen mahdollisuutta markkinakartoituksen, tuotteen onnistumisen ja henkilöresurssien puitteissa.

4 Sisältövaatimukset

4.1 Toiminnalliset vaatimukset

Tuotteen pitää pystyä tekemään seuraavia asioita:

- Mittaamaan mullan kosteus ja jos mullan kosteus ei ole riittävällä tasolla, käynnistämään vesipumpun ja antamaan kasville vettä
- Mittaamaan mullan pH-arvo (laajempi malli, k. selitys alempana)
- Mittaamaan ruukun ympäristöolosuhteet: valon määrä, ilman lämpötila ja kosteus
- Antamaan tietoa kasteluveden tasosta ja tarvittaessa antamaan hälytyksen, jos vesisäiliössä ei ole tarpeeksi vettä
- Mittaamaan ruukun pohjalla oleva veden taso. Sovellus antaa tietoa kastellaanko kasvia liikaa. Jos ruukun pohjalle jää vettä, annetaan hälytys.
- Toimia WiFi-yhteyspisteenä ja paikallisena web-palvelimena, joka tarjoaa konfigurointisovelluksen. Konfigurointisovelluksen avulla käyttäjä määrittelee laitteelle Internet-yhteyden tallentamalla yhteyden tarjoavan reitittimen nimen ja salasanan laitteen muistiin.
- Käyttäjä voi lisätä monitorointisovellukseen yhden tai useampia älyruukkuja. Kunkin älyruukun mittaustulokset tallennetaan tietokantaan ja käyttäjä voi seurata mittaustietoja etänä käyttäen monitorointisovellusta tietokoneella tai mobiililaitteella. Laite lähettää mittaustiedot tunnin välein HTTPS-protokollaa käyttäen palvelinpuolen sovellukselle, joka tallentaa mittaustiedot tietokantaan. Näin voidaan toteuttaa mittaustietojen historian selaus.
- Asiakas voi tehdä päiväkirjamerkintöjä kasveista monitorointisovellukseen.

Projektissa toteutettava älyruukku tulee olemaan ominaisuuksiltaan jossain määrin laajennettava. Ruukun prototyypissä tämä laajennettavuus ilmenee siinä, että ruukusta valmistetaan kahta eri versiota: asiakkaan kappaleessa tulee olemaan mullan pH-arvon mittaamiseen soveltuva sensori, kun taas kurssilaisten ruukut ovat yksinkertaisimpia malleja, joihin kyseinen sensori ei kuulu (mutta niin halutessa on myöhemmin asennettavissa).

4.2 Ei-toiminnalliset vaatimukset

4.2.1 Ulkoasu

Älyruukku koostuu ulkoruukusta, sisäruukusta sekä elektroniikasta (vesipumppu ja sensorit). Ulkoruukku on kaupasta ostettava, standardimittainen, vesitiivis muoviruukku ja muut muoviosat ovat tiimin suunnittelemaa 3D-tulostettuja osia.

Ulkoruukun sisällä on tarvittaessa poistettava muovinen komponentti, jonka alapuolella on vesisäiliö, josta pumppu toimittaa veden multa. Komponentin yhdessä sivussa on eristetty osio, joka piilottaa sisälleen elektroniikan ja kasteluveden täyttöputken.

Sisäruukku, johon kasvi on istutettu multa, on täysin poistettava, näin puhtaanapito ja kasvin istuttaminen on helppoa.

Ulkoapäin ruukku on tiivis kokonaisuus, jossa näkyy ulkoruukku, kasvi multineen ja ruukun ohjauspaneeli, jossa on kasteluveden täyttöaukko ja ledivalot.

Katso älyruukun koteloinnin havainnekuvia dokumentin liitteestä.

4.2.2 Saatavuus ja käytettävyys

Sekä älyruukun että konfigurointi- ja monitoiointisovellusten suunnittelussa pyrittiin pitämään helppokäyttöisyyttä tärkeänä. Ruukulla on helposti tulkittavat osat: vesisäiliön täyttöaukko on merkitty tekstillä ja ledivalot ovat yksiselitteiset (punainen indikoi häiriötilaa ja vihreä normaalia toimintaa). Myös sovelluksissa asioilla on yksiselitteiset nimitykset ja helposti tulkittavat kuvakkeet. Myös selkeä ja yksinkertainen värimaailma ja kontrasti pyrkii helpottamaan käytettävyttä.

Saavutettavuus on huomioitu ruukun minimalistisessa muotoilussa. Ruukulla on pyöristetyt kulmat ja helposti irrotettavat komponentit. Ruukun käyttöönotto ei vaadi elektroniikkaosaamista ja kasaamista. Sovelluksista on desktop- ja skaalautuva mobiiliversio saatavilla, joissa on samat toiminnallisuudet.

Lisäksi sekä älyruukun että sovellusten käyttöönotosta ja käytöstä laaditaan ohjeet, jotka toimitetaan tuotteen mukana.

Sovellusten projektin aikana valmistuvien versioiden kieli on englanti. Koska nykymaailmassa englanti on kansainvälisesti erittäin laajasti käytetty kieli, tämä ominaisuus tukee parhaiten tuotteen saavutettavuutta. Tarvittaessa lisää kieliversioita on mahdollista lisätä myöhemmin.

Projektitiimi on tietoinen, että tuotteen projektin aikana valmistettavan version saavutettavuus ei ole täydellistä (esimerkiksi näkörajoitteisten käyttäjien kannalta olisi paljonkin kehitettävää sekä ruukun että sovellusten kanssa), mutta projektin rajalliset resurssit eivät mahdollista täydellisen prototyypin valmistamista.

4.2.3 Tietoturva

Älyruukun sovellukset käyttävät HTTPS- ja TLS-salausprotokollia ja näin ollen täyttävät nykyiset standarditietoturva vaatimukset.

4.2.4 Reunaehdot

Suurimmat rajoittavat tekijät olivat projektin/yliopistokurssin kesto ja taloudellinen budjetti. Näiden valossa tuotteen ominaisuuksien laajuutta piti määritellä ns. järkevien rajojen sisään.

Fyysisesti eniten rajoittavia tekijöitä ovat valmiin ruukun koko, paino ja helppokäyttöisyys.

Sovellusten kannalta valitut ratkaisut rajoittavat vaihtoehtoja yhteensopivuuden mielessä. Käytetyt ratkaisut ovat:

- Älyruukun mikrokontrolleriksi valikoitui Arduino Nano ESP32, joka toimii WiFi-yhteyspisteenä ja paikallisena web-palvelimena.
- Laite lähettää reaaliaikaiset mittaustiedot monitorointisovellukselle käyttäen MQTT-protokollaa ja TLS-salausta.
- Monitorointisovellus toteutetaan JavaScript/TypeScript -ohjelmointikieltä ja Next.js -sovelluskehystä (framework) käyttäen.

Käytettyjen ratkaisujen valintaan on vaikuttanut myös niiden hinta. Projektissa pyritään käyttämään avoimen lähdekoodin ohjelmointikieliä ja sovelluskehyskiä sekä kolmansien osapuolten pilvipalveluita ja hyödynnetään niiden ilmaisia versioita.

- MQTT-välittäjä (broker): HiveMQ-pilvipalvelu. (www.hivemq.com).
- Tietokanta: pilvipohjainen PostgreSQL-tietokanta (neon.tech)
- Monitorointisovelluksen palvelinympäristö: Vercel-pilvipalvelu (<https://vercel.com>)

Järjestelmän arkkitehtuurin kuva löytyy dokumentin liitteestä.

5 Käyttökokemus, käyttäjätarinat

Kuten toiminnallisissa vaatimuksissa on todettu, projektissa toteutettava älyruukku tulee olemaan ominaisuuksiltaan jossain määrin laajennettava. Näin ollen projektin lopputuote soveltuu erilaisille käyttäjille ja tässä osiossa hahmotellaan kaksi käyttäjäpersonaa, jotka molemmat voisivat olla älyruukun ja käyttöliittymän tyypillisiä käyttäjiä, vaikkakin heidän lähtökohdat ja tarpeet ovat melko erilaisia. Projektiryhmän näkemyksen mukaan tuotteen mukaan toimitettujen ohjeiden avulla he molemmat pystyisivät käyttämään tuotetta (eli älyruukkua ja sovelluksia) sujuvasti.

- **Ensimmäinen persona:** 67-vuotias nainen, satunnainen viherkasviharrastaja, joka omistaa perus tekniset taidot. Lähtökohtaisesti hänet kiinnostaa miten huonekasvit pärjäävät kun hän lähtee lomalle kuukaudeksi.

Hänen toiveensa tuotteesta:

- Haluan todella helppokäyttöisiä konfigurointi- ja monitorointisovelluksia jotka toimivat niin tietokoneella kuin mobiililaitteellakin.
- Toivoisin, että laitteen vesisäiliö on helppo täyttää ja saan helposti tiedon vesisäiliössä olevasta veden määrästä.
- Haluan selata laitteen mittaustietojen historiaa päivä-, viikko- ja kuukausitasolla.
- Käyttäjänä haluan saada ilmoituksen sähköpostiini, jos laitteen vesisäiliö on tyhjä, ruukun aluslautasella on vettä tai jos mullankosteus alittaa määrittämäni raja-arvon.
- Olisi mukava lisätä tekstimuotoisia päiväkirjamerkintöjä mittaustulosten yhteyteen.

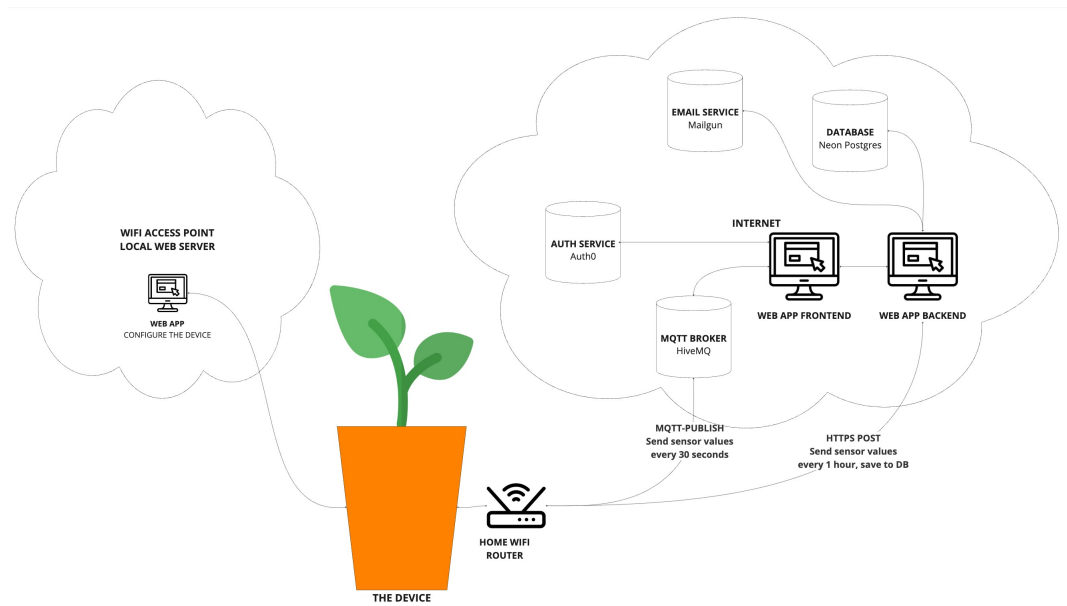
- **Toinen persona:** 36-vuotias mies, tekniikasta ja älylaitteista kiinnostunut harrastaja. Hän haluaa lisätä ruukkuun mahdollisimman paljon lisäominaisuuksia ja kokeilla mitä kaikkea pystyy saada irti konfiguraatiosta.

Hänen toiveensa tuotteesta:

- Käyttäjänä haluan, että konfigurointi- ja monitorintisovellukset toimivat sulavasti niin tietokoneella kuin mobiililaitteellakin.
- On itsestään selvää, että monitorintisovellus on tietoturvallinen, eikä kukaan tahansa voi seurata älyruukkuani.
- Haluan, että laitteen vesisäiliö on helppo täyttää ja saan helposti tiedon vesisäiliössä olevasta veden määrästä.
- Käyttäjänä haluan itse määritellä mullankosteuden raja-arvon, jonka alittuessa vesipumppu käynnistyy.
- Haluan, että voin määritellä kasteluveden määrän, jonka vesipumppu siirtää kasville mullankosteuden raja-arvon alittuessa.
- Haluan mahdollisuuden seurata mittaustietoja eli mullankosteutta, pH-arvoa, valon määrää, ilman lämpötilaa, ilman kosteutta ja laitteen vesisäiliössä olevan veden määrää reaaliajassa.
- Käyttäjänä haluan selata laitteen mittaustietojen historiaa päivä-, viikko- ja kuukausitasolla.
- Haluan saada ilmoituksen sähköpostiini, jos laitteen vesisäiliö on tyhjä, ruukun aluslautasella on vettä tai jos mullankosteus alittaa määrittämäni raja-arvon.
- Haluan mahdollisuuden käyttää useaa älyruukkua ja seurata niiden mittaustietoja monitorintisovelluksen avulla.
- Käyttäjänä haluan, että on mahdollista lisätä tekstimuotoisia päiväkirjamerkintöjä mittaustulosten yhteyteen.

6 Liitteet

6.1 Järjestelmän arkkitehtuuri kuvana

Kuva 6.1: Älyruukun arkkitehtuuri

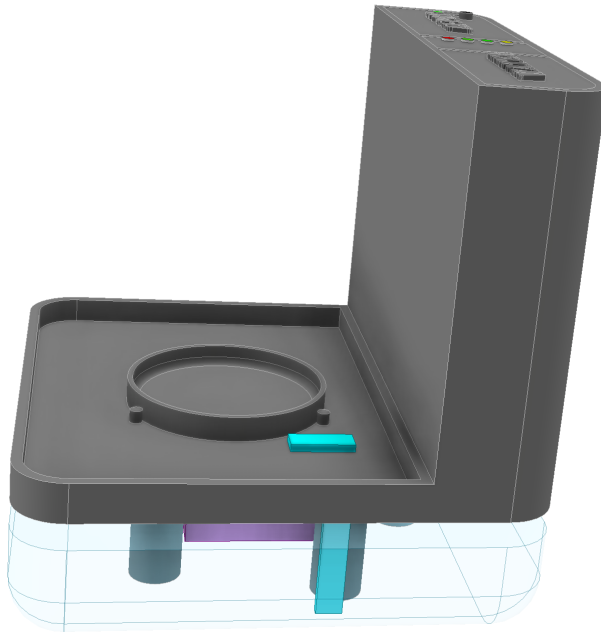
6.2 Koteloinnin havainnekuvat

Kuva 6.2: Älyruukun havainnekuva

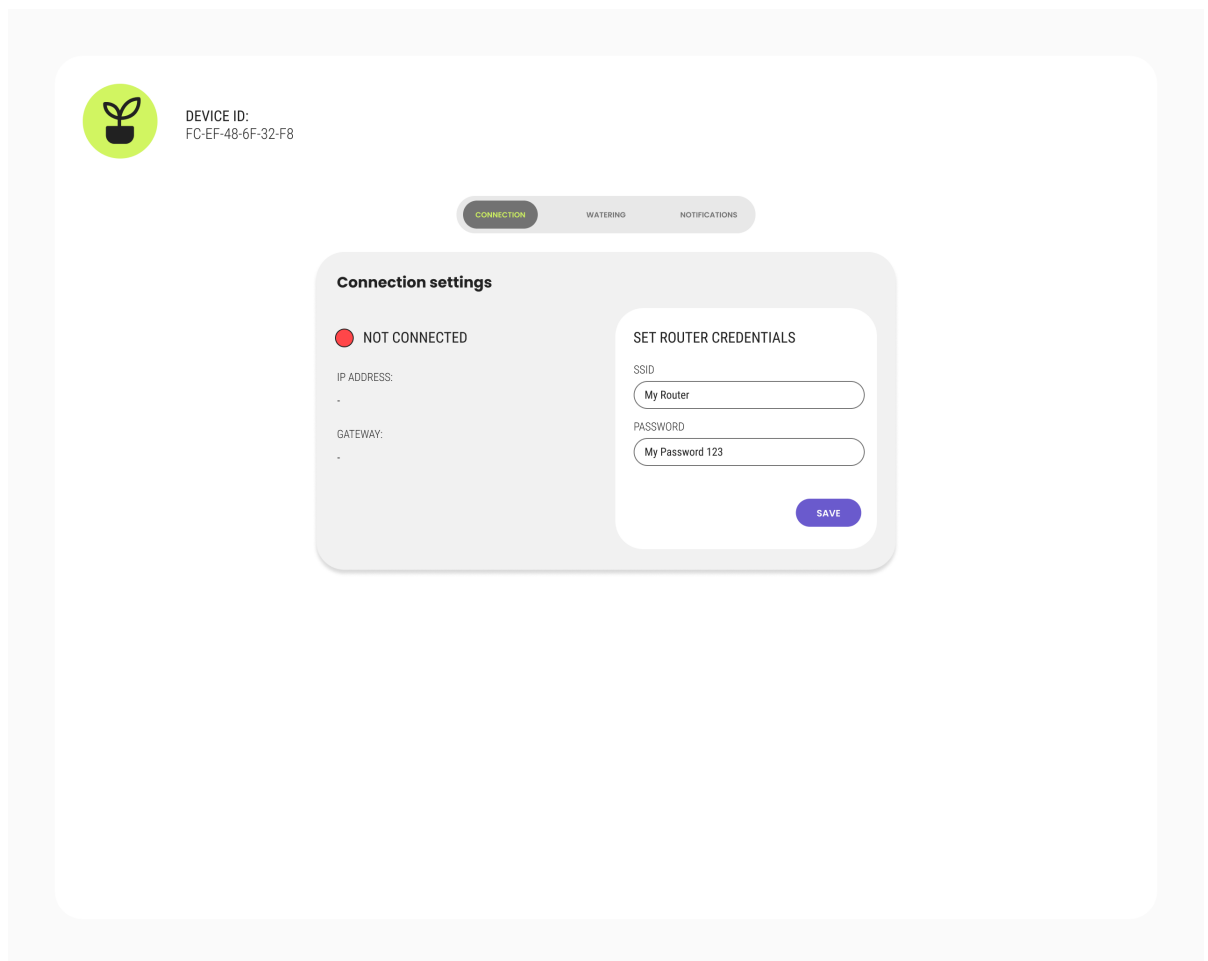

Kuva 6.3: Älyruukun kotelointi sisältä

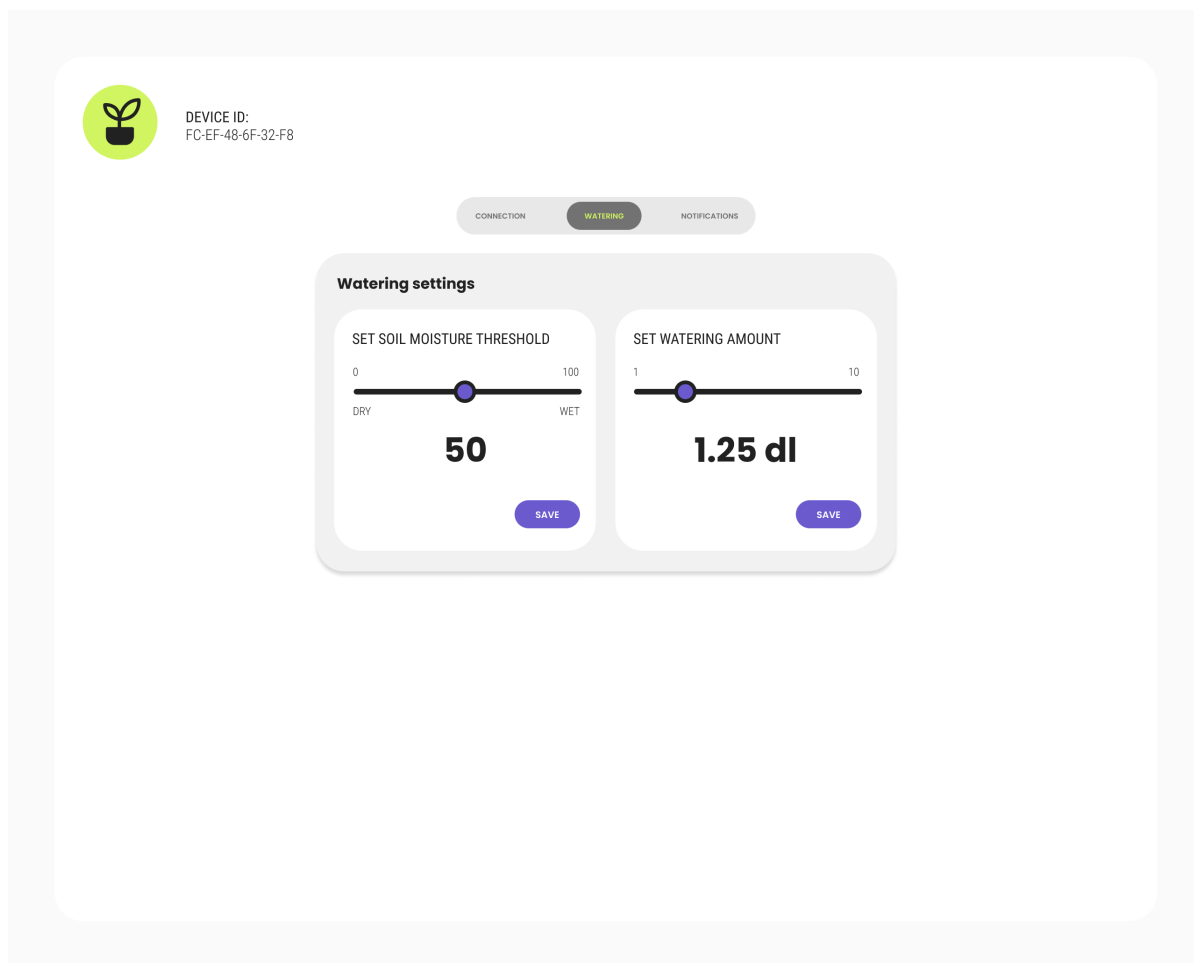

Kuva 6.4: Älyruukku sisältä

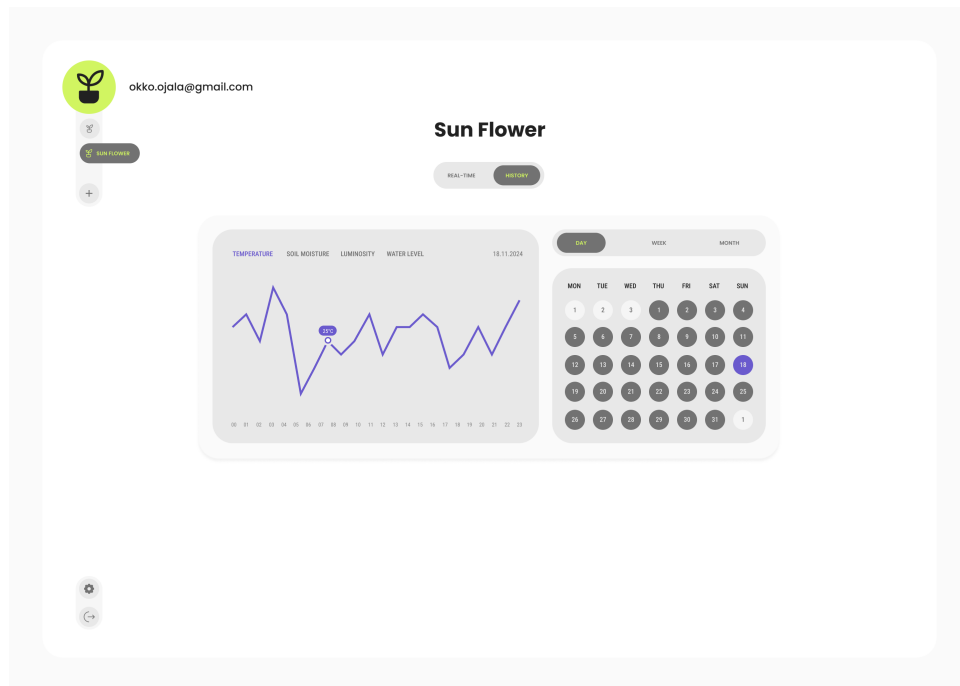
6.3 Käyttöliittymän havainnekuvat

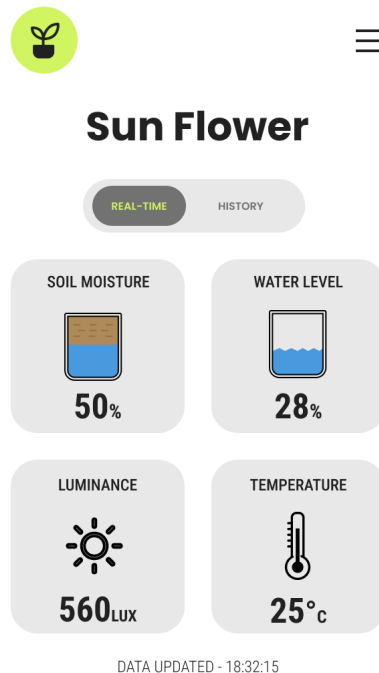
Kuva 6.5: Internetyhteyden konffausnäyttö

Kuva 6.6: Kasteluasetukset desktop-versiossa

Kuva 6.7: Kasvin voinnin historiatiedot

Kuva 6.8: Dashboard mobiilinäytölle optimoitu

Lähteet

- [1] ALFAME. Vaatimusmaarittely ketterassa ohjelmistokehityksessä -opas. URL <https://www.alfame.com/hubfs/files/Vaatimusma%CC%88a%CC%88rittely%20kettera%CC%88ssa%CC%88%20ohjelmistokehityksessa%CC%88%20-opas.pdf>, viitattu 25.01.2025.
- [2] METATAVU. Vaatimusmäärittely: Mitä se tarkoittaa ja miksi se on tärkeä osa projektin onnistumista? URL <https://metatavu.fi/vaatimusmaarittely-mita-se-tarkoittaa-ja-miksi-se-on-tarkea-osa-projektin-onnistumista/>, viitattu 25.01.2025.